

20 september 2004

MEDEDELING

Bij koninklijk besluit van 31 juli jl., werd het mandaat van de Commissie voor de schadeloosstelling van de leden van de Joodse Gemeenschap van België voor hun goederen die werden geplunderd of achtergelaten tijdens de oorlog 1940-1945 met ingang van 9 september 2004 voor één jaar verlengd.

De Commissie maakt van de gelegenheid gebruik om de stand van zaken toe te lichten.

Tijdens de periode van 9 september 2003 tot 6 september 2004 werden in totaal 1.013 dossiers door de Commissie definitief afgehandeld. In 79,3 % van de gevallen leidde dat tot een positieve beslissing, d.w.z. werd schadeloosstelling toegekend.

In diezelfde periode, meer bepaald sedert mei jl., werd het personeelsbestand van de Commissie met vijf voltijdse eenheden uitgebreid. Het aantal voor beslissing aan de Commissie voorgelegde dossiers gaat in stijgende lijn.

De Commissie ondervindt dat de doelstellingen van de wet van 20 december 2001 door sommige rechthebbenden niet altijd correct worden begrepen.

Daarom deze verduidelijking.

De Commissie heeft er meermaals aan herinnerd dat haar essentiële, wettelijke, opdracht daarin bestaat de ***tegoeden die nog niet werden teruggegeven door de Staat, de financiële instellingen of de verzekeringsmaatschappijen en niet werden vergoed of hersteld*** te restitueren aan geactualiseerde waarde (Staat : coëfficiënt 24,78, financiële instellingen : 29,10; verzekeringsmaatschappijen, in acht genomen de verhouding tussen de door de Studiecommissie berekende spoliatie en het door de verzekeringsmaatschappijen gestorte bedrag : coëfficiënt 37).

Zij is er niet toe aangesteld, noch gemachtigd, om het gespolieerde patrimonium zoals het bestond op de vooravond van de oorlog te herstellen. De op de bijzondere rekening bij de Nationale Bank, bij uitvoering van artikel 10 van de wet, gestorte sommen die de door de Commissie toe te kennen schadeloosstellingen moeten financieren, zijn overigens helemaal niet in deze optiek berekend.

Omwille van de zware onrechtvaardigheden die de leden van de Joodse Gemeenschap tijdens de tweede wereldoorlog hebben geleden, maakt de Commissie, anderzijds, breed gebruik van de bij § 2 van artikel 8 van de wet verleende bevoegdheid om tegemoet te komen aan de onbillijkheden die een strikte en beperkende toepassing van artikel 6 van de wet zou meebrengen.

Het beleid t.a.v. de personen

Volgens de wet van 20 december 2001, komen alleen zij die uitdrukkelijk een aanvraag indienen in aanmerking voor het toekennen van een eventuele

schadeloosstelling. Derhalve doet de Commissie enkel bij overlijden van de persoon die de aanvraag indiende opsporingen naar de rechthebbende erfgenamen.

Veelal werden de aanvragen ingediend door de langstlevende echtgenoot of echtgenote. Wanneer deze persoon de enige is die een aanvraag indiende, stelt zich geen probleem : de schadeloosstelling wordt hem/haar integraal toegekend.

Wanneer andere rechthebbenden zich eveneens aanmelden, de kinderen bijvoorbeeld, gaat de Commissie er, behoudens tegenbewijs, van uit dat de echtgenoten onder het stelsel van de wettelijke gemeenschap leefden. Zij verdeelt de schadeloosstelling in twee gelijke delen : het ene voor de langstlevende echtgenoot, het andere volgens de bepalingen van het burgerlijk wetboek voor de rechthebbenden van de overleden echtgenoot.

Het beleid t.a.v. de tegoeden

a) De inboedel

Strikt genomen, dient de Commissie geen schadeloosstelling toe te kennen voor de gespolieerde inboedel, aangezien daarvan nooit enige tegenwaarde bij de Staat, de banken of de verzekeringsmaatschappijen is terechtgekomen.

Bewust van het onherstelbaar onrecht dat aan de Joodse medeburgers werd aangedaan door de roof van de volledige inboedels, verleent de Commissie aan diegenen **die nog niet werden vergoed in het kader van de Duitse herstelwetgeving of van de wetgeving op de oorlogsschade** een forfaitaire schadeloosstelling van 7.000 euro , hetzij het naar boven afgeronde gemiddelde van wat bij toepassing van de Duitse herstelwetgeving werd uitbetaald.

b) Sieraden en persoonlijke bezittingen

Het is bekend dat bij de aanhouding en deportatie stelselmatig alle sieraden (uurwerken, ringen ...) en persoonlijke bezittingen werden afgenomen.

Na de bevrijding werden in de Dossin-kazerne te Mechelen een aantal onder gesloten omslag bewaarde persoonlijke bezittingen teruggevonden. Sommige daarvan konden aan de eigenaars worden terugbezorgd. Andere werden, na vruchteloze opzoekingen naar de rechthebbenden, door het Bestuur van Domeinen verkocht. Opzoekingen lieten toe na te gaan ten nadele van wie en voor welke prijs zij werden verkocht ; de Commissie restitueert deze som met toepassing van de bij koninklijk besluit van 02.08.2002 voorziene aanpassingscoëfficiënt (24,78), waarbij zij eventueel de schadeloosstelling optrekt tot een drempelbedrag van 400 euro.

Dit laatste bedrag, bepaald in functie van wat in de praktijk gemiddeld werd toegekend in het kader van de Duitse herstelwetgeving, geldt tevens in de gevallen waarin de bij deportatie of aanhouding afgenomen bezittingen niet werden gerestitueerd, noch onder geen enkele vorm vergoed (Duitse herstelwetgeving of wetten op de oorlogsschade).

Op een ruimere basis, overigens, dan wat de Duitse herstelwetgeving voorzag, kent de Commissie deze schadeloosstelling op gelijke voet toe voor de echtgenoot, de echtgenote en de kinderen vanaf de leeftijd van 12 jaar op het ogenblik van de deportatie.

c. Lonen verplichte tewerkstelling

Een aantal voor verplichte tewerkstelling, in hoofdzaak voor de aanleg van de "Atlantik Wall" in Noord-Frankrijk, opgeroepen Joodse werkkrachten kregen het laatste saldo van lonen nooit uitbetaald; zij werden immers in de meeste gevallen van de arbeidswerf onmiddellijk naar de Duitse kampen gestuurd.

Voor 2.252 aldus tewerkgestelden zijn de identiteitsgegevens aan de Commissie bekend. In een aantal gevallen geldt dat ook voor de nog verschuldigde loonsaldi (bij wet in 1958 aan het Nationaal Werk van Oudstrijders en Oorlogsslachtoffers toegewezen). Het openstaand bedrag wordt vergoed met toepassing van de voorziene coëfficiënt (24,78) ; wanneer het bedrag niet gekend is, wordt forfaitair 1.229 euro toegekend, hetzij het geactualiseerde gemiddelde loon voor een gemiddelde betaalperiode. Ook hier hanteert de Commissie de forfaitaire som als drempelbedrag.

d. Financiële tegoeden

De zeldzame bij de *postcheque* nog geïdentificeerde niet terugbetaalde tegoeden, bijvoorbeeld omdat een rekening tijdens de oorlog naar de roofovername "Société française de Banque et de Dépôts" (S.F.B.D.) werd overgeschreven, worden uiteraard terugbetaald aan geactualiseerde waarde (coëfficiënt 24,78). In de overgrote meerderheid van de gevallen, baseert de Commissie zich op de elementen van het dossier; het blijven open staan, in de naamlijsten van 1949 waarover de Commissie beschikt, van een rekening op naam van een in deportatie omgekomen titularis, geldt bijvoorbeeld als voldoende bewijs van niet terugbetaling.

In dat geval wordt de schadeloosstelling bepaald op 3.897 euro, hetzij het geactualiseerde gemiddelde van de door de Postcheque naar de S.F.B.D. overgedragen tegoeden van Joodse titularissen. Ook dit bedrag geldt als drempelbedrag.

Wat de *Algemene Spaar- en Lijfrentekas* betreft, de spaarbank bij uitstek in de periode voor de oorlog, kon de Studiecommissie weinig of geen individuele gegevens natrekken. Zij stelde echter vast dat het schoolsparen buitengewoon verspreid was: in meer dan 80% van de scholen bezaten de leerlingen een schoolspaarboekje.

De Commissie past hier opnieuw dezelfde werkwijze toe : schadeloosstelling, aan "bankcoëfficiënt" van 29,10, van de geïdentificeerde, en na de oorlog niet terugbetaalde, bij de S.F.B.D. geblokkeerde tegoeden; bij alle andere duidelijke aanwijzingen van spoliatie voorziet zij forfaitair een som van 1.006 euro, bedrag, en tevens drempelbedrag, dat overeenkomt met de gemiddelde spoliatie van ASLK-rekeningen. Zo gaat zij er bijvoorbeeld van uit dat de toen schoolplichtige kinderen (geboren van 1926 tot 1934) van in deportatie omgekomen Joodse burgers normaliter over een spaarboekje konden beschikken dat wegens overlijden van de beide ouders niet werd gerecupereerd.

Voor de tegoeden die in de *banksector* als na de oorlog niet gerestitueerd worden geïdentificeerd, geldt opnieuw de actualiseringscoëfficiënt 29,10. In de gevallen waarin geen precies bedrag kan worden bepaald, maar de omstandigheden geen twijfel over de spoliatie laten bestaan, wordt de schadeloosstelling vastgelegd op het gemiddelde van de naar de SFBD getransfereerde Joodse tegoeden in de deponitorenkening (geactualiseerde waarde : 6.278 euro) of in effectenportefeuille

(geactualiseerde waarde : 25.537 euro, onder voorbehoud van nader inzicht in de inhoud van de gespolieerde portefeuille).

e. De bedrijven

In haar politiek om de Joodse bedrijven te liquideren, ging de bezettende overheid als volgt te werk :

- Voor wat de bedrijven betreft die de bezetter niet belangrijk achtte, diende de eigenaar “vrijwillig” tot de vereffening over te gaan; kleinere ondernemingen mochten hun goederen vrij verkopen; de andere moesten hun grootste voorraden goederen en grondstoffen overdragen aan de ingestelde “Warencentrales” (warencentrale Textiel, warencentrale Leder ...) die de opbrengst op geblokkeerde rekening bij (hoofdzakelijk) de SFBD stortten.
- De strategisch belangrijk geachte bedrijven, werden onder beheer gesteld van een “Verwalter”, die verantwoording over zijn beheer moest afleggen; indien hij tot vereffening overging, werd de opbrengst op geblokkeerde SFBD- rekening gebracht.

In de praktijk, blijkt de “ontjoodsing” van de bedrijven vrij verward te zijn verlopen. De Commissie besloot tot de volgende benadering :

- *Er is geen spoor van geblokkeerde rekening in de Sekwester (ex-SFBD)-archieven, maar het bestaan van een handelszaak blijkt bewezen (handelsregister, aangifte in 1940, inschrijving in het Jaarboek van handel en nijverheid, voldoende aanwijzingen in het dossier ...) : de Commissie gaat ervan uit dat er in elk geval een zekere spoliatie is geweest, waarvan nochtans het bedrag niet te achterhalen is.*

Vermits de Commissie het patrimonium niet in zijn toestand ex-ante kan herstellen, en er geen “niet door de Staat gerestitueerde sommen” werden geïdentificeerd, kan alleen een forfaitaire schadeloosstelling worden toegekend. De Commissie bepaalde die ex aequo et bono op 1.500 euro.

- *Er wordt een geblokkeerde rekening geïdentificeerd, die de titularis niet uitbetaald kreeg en waaraan hij na de Bevrijding op grond van de besluitwet van 10 januari 1941 niet heeft verzaakt (deze besluitwet liet toe de verkoop ongedaan te maken en de goederen terug op te eisen; in dat geval werd de opbrengst van de verkoop niet toegekend) : schadeloosstelling met inachtneming van de actualiseringscoëfficiënt 24,78 en van het drempelbedrag van 1.500 euro.*

De Commissie baseert zich daarenboven op de geïdentificeerde beheersrekeningen van de Duitse “Verwälter” om schadeloosstelling te verlenen voor de in rekening gebrachte beheers- en/of vereffeningkosten, die in feite verdoken spoliaties waren (coëfficiënt 24,78).

f. De diamantsector

Alhoewel met vertraging en op een meer omfloerste manier, volgde ook de “ontjoodsing” in de diamantsector een gelijkaardig scenario. De opbrengst van de verplichte verkopen van diamant kwam op geblokkeerde rekening; na de oorlog

nam het Sekwester de rekeningen over. De “Frensellijsten” (zo genoemd naar de Duitse verantwoordelijke voor de diamantsector) bleken vrij compleet te zijn.

De Commissie bepaalt de schadeloosstelling op basis van deze nog niet gerestitueerde rekeningen, actualiseringscoëfficiënt 24,78. Zoals wat voor de bedrijven betreft, wordt een forfaitaire schadeloosstelling, tegelijk drempelbedrag (2.500 euro), toegekend in die gevallen waarin voldoende gegevens wijzen op de spoliatie van een diamantvoorraad, maar geen geblokkeerde rekening kan geïdentificeerd worden. De som van 2.500 euro is het naar boven afgeronde gemiddeld van de openstaande “Frenselrekeningen”.

Er dient opgemerkt dat na de oorlog een ruim aantal partijen diamant in Duitsland gerecupereerd werden en, door bemiddeling van de Federatie der Belgische Diamantbeurzen, terug ter beschikking van de gespolieerden werden gesteld. De betrokkenen hadden ook hier, op basis van de besluitwet van 10 januari 1941, de keuze tussen het recupereren van hun ontnomen goed of de uitbetaling van de geblokkeerde rekening.

g. De levensverzekeringen

Voor zover, eventueel in samenspraak met de “International Commission on Holocaust Era Insurance Claims” (“ICHEIC”), waarmee de Commissie in juli 2003 een overeenkomst tot samenwerking en uitwisseling van gegevens heeft afgesloten, een niet uitbetaalde verzekeringspolis wordt geïdentificeerd, gebeurt de schadeloosstelling op basis van het verzekerde kapitaal, met toepassing van een actualiseringscoëfficiënt van 37.

De Commissie gaat hierbij uit van het aanvankelijk verzekerde kapitaal. Gezien de omstandigheden die uiteraard de verdere betaling van de premies bij deportatie van de titularis onmogelijk maakten, baseert de Commissie zich bewust niet op de eventueel herleide waarde.

Ook hier besloot de Commissie om, in de gevallen waarin alles erop wijst dat er spoliatie van verzekeringspolis is geweest, maar het verzekerde bedrag niet kan bepaald worden, over te gaan tot schadeloosstelling op forfaitaire basis : het geactualiseerd gemiddeld verzekerd kapitaal op 31 december 1939 (24.868 euro).

h. De vastgoedsector

Zoals werd uiteengezet in het jaarverslag 2003, is, wegens het verzet van de Belgische gerechtelijke instanties, de bezetter er niet in geslaagd het onroerend goed van gedeporteerde Joodse burgers stelselmatig te doen verkopen.

De verkopen die wel werden geregistreerd, gebeurden conform de Belgische wetgeving wegens niet-aflossing van de hypothecaire schuld. De netto-opbrengst werd door de notaris geblokkeerd, meestal bij de Deposito- en Consignatiekas. Langs die weg, heeft de Commissie een basis voor berekening van de eventueel nog verschuldigde schadeloosstelling (actualiseringscoëfficiënt 24,78).

Voor de onroerende goederen die onder Duits beheer werden geplaatst en door de beheerder werden verhuurd, spoort het Secretariaat het bedrag op van de niet gerestitueerde huuropbrengsten. Zij geven aanleiding tot schadeloosstelling (coëfficiënt 24,78).

i. Kunstwerken en cultuurgoederen

De bijzondere cel “Restitutie van geroofde Joodse Cultuurgoederen”, P.O.D. Wetenschapsbeleid, onderzoekt dit aspect op basis van de bij de Commissie ingediende aanvragen.

In de mate waarin bepaalde geroofde cultuurgoederen na de oorlog uit Duitsland konden worden teruggebracht en, bij ontstentenis van identificatie op dat moment van de eigenaars, door de Dienst voor Economische Recuperatie en de Administratie van Registratie en Domeinen werden verkocht, kan de Commissie schadeloosstelling toekennen, op basis van een coëfficiënt 24,78, voor de opbrengst van deze verkopen.

Er is derhalve een permanente en vruchtbare samenwerking tussen de Commissie en de genoemde Dienst.

j. “Relieken”, Dienst Oorlogsslachtoffers

Het betreft hier de restitutie van “reliëken”, d.w.z. van persoonlijke documenten, foto’s, enz., die destijds in de Dossin-kazerne werden aangetroffen en aan de Dienst Oorlogsslachtoffers (F.O.D. Sociale Zaken) werden toevertrouwd.

Hetgeen de Dienst Oorlogsslachtoffers, niettegenstaande herhaalde inspanningen, nog niet heeft kunnen restitueren, werd op grond van een overeenkomst aan het Museum van Deportatie en Verzet te Mechelen toevertrouwd.

Het Secretariaat van de Commissie ziet, bij het onderzoek van de aanvragen, na of nog enige reliëken kunnen geïdentificeerd worden. In bevestigend geval, worden zowel de rechthebbende als het Museum, met het oog op de restitutie, over de identificatie geïnformeerd.

De Commissie is er inderdaad in geslaagd tal van rechthebbende erfgenamen op te sporen aan wie de genoemde “reliëken” van hun overleden familieleden konden worden ter hand gesteld.

k. Teruggave van “verzegelde omslagen”

In het jaarverslag 2003 werd onder meer verwezen naar de overeenkomst tussen de Joodse Gemeenschap en de financiële instellingen op grond waarvan deze laatsten aan de FOD Financiën de verzegelde omslagen hebben overhandigd die, na controle destijds door de Duitse diensten, in de kluisen van de banken waren achtergebleven en waarvan de rechthebbenden, alle inspanningen ten spijt, na de oorlog niet konden worden opgespoord.

Op grond van deze overeenkomst werd de FOD Financiën ermee belast een inspanning te doen om vooralsnog een aantal rechthebbenden terug te vinden, hetgeen in een aantal gevallen overigens ook is gelukt. Het Secretariaat van de Commissie heeft, door een van de personeelsleden deeltijds ter beschikking te stellen, actief aan deze opsporingen meegewerkt.

De Commissie blijft haar werkzaamheden in deze geest voortzetten.